

BB-993

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. II) Examination

March / April – 2014

CC - 203 : Sociological Aspects Of Education

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના :**
- (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે. વિકલ્પો આંતરિક છે.
  - (૨) અપ્રસ્તુત લખાણ માટે ગુણ કાપવામાં આવશે.

વિભાગ - ૧

- ૧ નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. દરેક ઉત્તર આશરે ૨૦
૫૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.
- (૧) 'કેળવણીનાં વ્યક્તિલક્ષી કાર્યો એ સમાજલક્ષી કાર્યો એ એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ છે.' - આ વિધાનની સદષ્ટાંત ચર્ચા કરો.
  - (૨) પ્રવર્તમાન સમયમાં બિનસાંપ્રદાયિકતા ખિલવવા માટેની કેળવણી શા માટે જરૂરી છે? તેને માટે શાળાઓમાં કઈ કઈ પ્રવૃત્તિઓ યોજી શકાય?
  - (૩) 'આધુનિકીકરણની સમજ અને તેનો વ્યવહારમાં વિનિયોગ કરવાથી જ સિદ્ધિનાં શિખર સર કરી શકાય' - આ વિધાન નીચેના મુદ્દાઓના સંદર્ભે સ્પષ્ટ કરો :
    - (૧) આધુનિકીકરણનાં લક્ષણો.
    - (૨) આધુનિકીકરણની દિશાઓ.

- ૨ નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. દરેક ઉત્તર આશરે ૧૦
૨૫૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.
- (૧) 'કેળવણી સામાજિક પરિવર્તનનું અસરકારક સાધન છે અને નથી' -
સમજાવો.
- (૨) કેળવણીની પ્રક્રિયાને વેગીલી બનાવવામાં લોકશાહી વ્યવસ્થા શું ફાળો
આપી શકે ?
- (૩) 'સંસ્કૃતિની કેળવણી પર અસર હોય છે.' આ વિધાનની સોદાહરણ
ચર્ચા કરો.

- ૩ નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : ૫
- (૧) સામાજિકીકરણની સંસ્થાઓ જણાવો.
- (૨) શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રના કોઈપણ બે ગૃહિતો (ધારણાઓ) લખો.
- (૩) શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રની કોઈ એક વ્યાખ્યા જણાવો.
- (૪) સંસ્કૃતિના શિક્ષણને પોષતી કોઈપણ ચાર સહઅભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓ
લખો.
- (૫) નીચેનામાંથી કઈ શિક્ષણ પદ્ધતિ લોકશાહી જીવનને પ્રેરક છે ?
- વ્યાખ્યાન	- નિદર્શન
- જૂથ ચર્ચા	- પ્રાયોગિક

વિભાગ - ૨

૧ નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. દરેક ઉત્તર આશરે ૨૦
૫૦૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

- (૧) રાષ્ટ્ર માટે ઐક્યતા શાથી જરૂરી છે ? આ પ્રક્રિયામાં ભારતમાં શા અંતરાયો છે ? આ મુશ્કેલીઓ નિવારવામાં શિક્ષણ શી રીતે ઉપયોગી થઈ શકે ?
- (૨) 'સાંપ્રત ભારતીય સમાજની અપેક્ષા એ છે કે અભ્યાસક્રમમાં ધરમૂળથી ફેરફાર થાય.' અભ્યાસક્રમ પરિવર્તનને પુષ્ટિ આપતાં અને અભ્યાસક્રમના વિષયવસ્તુને નિશ્ચિત કરતાં પરિબળોના સંદર્ભમાં વિધાનની ચર્ચા કરો.
- (૩) જ્ઞાતિ, સામાજિક જૂથો અને સામાજિક વર્ગોના સંદર્ભમાં વર્ગવિહીન સમાજ રચનાની દિશામાં શિક્ષણ શો ફાળો આપી શકે તે સમજાવો.

૨ નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. દરેક ઉત્તર આશરે ૧૦
૨૫૦ શબ્દોમાં હોવો જોઈએ.

- (૧) સ્ત્રી સશક્તિકરણના એક ચિંતનશીલ શિક્ષક તરીકે તમે વિશ્વ મહિલા દિનની તમારી શાળામાં ઉજવણી કરવા માગો છો. જેની આયોજનલક્ષી કાર્યનોંધ તૈયાર કરો.
- (૨) 'ભારતીય ગ્રામ સમુદાયોનો શૈક્ષણિક વિકાસ તેમની આર્થિક જરૂરિયાતો ઉપર અવલંબિત છે.' આ વિષયાંગની પરિવિવાદ સ્પર્ધામાં તમે પક્ષમાં પ્રતિનિધિત્વ કરવા ઈચ્છો છો તો તેની રૂપરેખાત્મક નોંધ તૈયાર કરો.
- (૩) સામાજિક ગતિશીલતા વધારવા માટે શિક્ષણમાં અપેક્ષિત ફેરફાર જણાવો.

૩ નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો :

૫

- (૧) શહેરીકરણની શિક્ષણ પરની કોઈપણ ચાર વિધેયાત્મક અસરો જણાવો.
- (૨) માનવ અધિકાર શિક્ષણ માટેની પદ્ધતિઓ જણાવો.
- (૩) સામાજિક સ્તરીકરણ એટલે શું ?
- (૪) શબ્દો ચર્ચો : ગરીબાઈ, બેકારી.
- (૫) શિક્ષણમાં સમાન તક એટલે શું ?

ENGLISH VERSION

- Instruction :** (1) All questions are compulsory. Options are internal.
- (2) Marks will be deducted for irrelevant matter.

SECTION - I

1 Answer any two of the following questions. Each answer should be in about 500 words. **20**

- (1) 'Individual and social functions of education represent two sides of a coin'. Illustrate this sentence with example.
- (2) Why is education for secularism understanding necessary in the present time ? What educational activities can be organized in the school for the same?

- (3) 'The height of achievement can only be obtained by comprehending the meaning of modernization and implementation of it in practice'. Explain this statement with reference to following points :
- (i) Characteristics of modernization.
  - (ii) Directions of modernization.

2 Answer any two of the following questions. Each answer should be in about 250 words. **10**

- (1) 'Education is and is not the effective instrument of social change' - Explain.
- (2) What can the Democracy system do to boost up education ?
- (3) 'Culture has its impact on education'. Clarify this statement with illustrations.

3 Answer the following questions in short : **5**

- (1) State institutions of socialization.
- (2) Mention any two assumptions of educational sociology.
- (3) Write any one definition of educational sociology.
- (4) Write any four co-curricular activities nurturing the education of culture.
- (5) Which of the following teaching method is motivating to Democratic life ?
  - Lecture
  - Group Discussion
  - Demonstration
  - Experimental

SECTION - II

1 Answer any two of the following questions. Each **20** answer should be in about 500 words

- (1) Why is integration necessary for a nation ? What are the obstacles in this process in India ? How can education help in removing these difficulties ?
- (2) 'The present Indian society demand radical changes in curriculum.' Discuss the statement with reference to the factors promoting change in deciding the contents of the curriculum.
- (3) Explain, what role can education play in farming, classless society with reference to the caste, social groups and social classes ?

2 Answer any two of the following questions. Each **10** answer should be in about 250 words.

- (1) As a reflective teacher on women empowerment, you want to celebrate World Woman's Day in your school. Prepare a planned worksheet.
- (2) 'Different groups in the villages of India are dependent on the economic requirements for their educational development.' You want to present favorable on this topic in a seminar. Prepare a planned note on it.
- (3) Mention the expected changes in education to increase social mobility.

3 Answer the following questions in short : **5**

- (1) State any four positive effects of modernization on education.
  - (2) State methods of Human Rights Education.
  - (3) What do you mean by social stratification ?
  - (4) Discuss the words : Poverty, Unemployment.
  - (5) What is meant by Equal opportunity in education?
-